

22. juuni 2023

Lahend 54006/20 - positiivsed kohustused

R.K. vs. Ungari

Artikkel 8

Asjaolud

Kaasus puudutab kaebaja katseid oma sünnitunnistusel sugu muuta. Budapesti kõrgem kohus lükkas 2020. aasta juunis tagasi kaebaja taotluse, viidates seadusandlikule lünkale ning meditsiinilise eksperdiarvamuse puudumisele.

EIK-sse pöördudes tugineb kaebaja artiklile 8 ning kaebab siseriikliku seadusandluse puuduste üle.

EIK seisukohad

Artikkel 8

EIK märkis alustuseks, et kuna kaebaja oli oma soolise identiteedi õigusliku tunnustamise taotluse esitanud enne seadusmuudatusi, tuli seda uurida enne seadusmuudatusi kehtinud regulatsiooni alusel ning teha kindlaks, kas kostjariik oli täitnud oma positiivseid kohustusi, mis tagasid kaebajale artiklist 8 tulenevate õiguste kaitse.

EIK märkis, et Ungari siseriiklikus õiguses puudus säte, mis sõnaselgelt reguleeris soolise identiteedi muutmist registrites. Praktikas toimus see haldusmenetluse käigus ja see toimus sarnaselt nagu muudeti registrites isikute nimesid. Selge õigusliku raamistiku puudumine jättis kohalikele registripidajatele ülemäärased kaalutusõigused, mis tõi kaasa ebajärjekindla praktika.

Budapesti kõrgem kohus oli kaebaja asjas leidnud, et kohaliku registripidaja otsust ei olnud võimalik parandada, kuna see oli õiguslünkade tagajärg. Mitmed riigiasutused, sealhulgas põhiõiguste volinik ja konstitutsioonikohus, olid jõudnud samale järeldusele, mis puudutas seadusandlikku lünka ja vajadust, et seadusandja kehtestaks asjakohased reeglid, mis reguleeriksid soolise identiteedi õiguslikku tunnustamist. Sellest tulenevalt leidis EIK, et valitsuse argument ei olnud veenev, et kaebaja oleks võinud algatada kohtumenetluse, et sundida haldusametust täitma oma kohustust teha otsus tema taotluse sisu kohta.

EIK leidis, et käesoleva juhtumi asjaolud tõid esile seadusandlikud lüngad ja tõsised puudused, mis olid jätnud kaebaja eraelu ja identiteedi tunnustamise suhtes ebakindlase olukorda. See olukord, mille eest vastutasid ainuisikuliselt siseriiklikud ametiasutused, avaldas kaebaja vaimsele tervisele pikaajalisi negatiivseid tagajärgi. Eeltoodud kaalutlused olid piisavad, et EIK saaks järeldada, et kostjariigis asjakohaste asjaolude toimumise ajal kehtinud õiguslik raamistik ei näinud ette "kiireid, läbipaistvaid ja juurdepääsetavaid menetlusi" transsooliste isikute registreeritud soo muutmise taotluse läbivaatamiseks sünnitunnistustel.

Eeltoodud tulenevast tuvastas EIK artikkel 8 rikkumise.

¹ Lühiülevaates kajastatud lahendite valiku aluseks on EIK enda otsingumootoris avaldatud Legal Summary'd.

Artikkel 41

EIK leidis, et Ungari peab kaebajale maksma mittevarelise kahju hüvitiseks 10 000 eurot ning kulude katteks 2700 eurot.

Lahendile on lisatud eriarvamused.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

22. juuni 2023

Lahend taotluste 61721/19, 5496/20, 21318/20 jt kohta - õigus oma omandit segamatult kasutada

Kubát ja teised vs. Tšehhi Vabariik

Protokolli nr 1 artikkel 1

Asjaolud

Kõik 6 kaebajat on kohtunikud, kelle palku vähendati aastatel 2011 kuni 2014 seoses seadusandlike muudatustega. Muuhulgas muudeti korrutustegurit 3-lt 2,5-le ja hiljem 2,75-le, mis oli seotud keskmise palgaga avalikus sektoris. Hiljem tunnistas konstitutsioonikohus need muudatused põhiseadusega vastuolus olevaks, kuid sellel otsusel ei olnud tagasiulatuvat jõudu ning kaebuse esitanud kohtunikel ei õnnestunud täies ulatuses palgavahet riigilt sisse nõuda.

EIK seisukohad

Protokolli nr 1 artikkel 1

Protokolli nr 1 artikli 1 kohaldatavuse kohta märkis EIK, et kaebajate kaebused puudutasid nende töötasu maksimisega seotud meetmete seaduslikkust. EIK lähtus eeldusest, et see säte on kohaldatav ja, et tagasiulatuvatest maksetest keeldumist võib pidada sekkumiseks kaebajate õigustesse.

EIK märkis, et kaebajate kaebused olid seotud sellega, et konstitutsioonikohus oli otsustanud anda oma tühistamisotsustele ainult *pro futuro* mõju. Sellest tulenevalt ei olnud kaebajatel olnud võimalik tagasi nõuda oma töötasude vahet täies ulatuses. Seetõttu ei puudatanud vaidlustatud sekkumine otseselt õigusakte, vaid konstitutsioonikohtu otsust mitte anda oma tühistamisotsustele tagasiulatuvat jõudu. EIK leidis, et vaidlustatud sekkumist tuleb uurida protokollis nr 1 artiklis 1 sätestatud omandikaitse üldreegli alusel.

Konstitutsioonikohus oli põhjendanud, et miks peaks kohtunike palkade sätete kehtetuks tunnistamine hõlmama *ex nunc* (või isegi *pro futuro*) mõju reeglit. Konstitutsioonikohus leidis, et kohtunike palgavahe väidetav tagasiulatuv väljamaksmine oleks majanduskriisi ajal kujutanud endast olulist ja ettenägematut sekkumist riigieelarvesse ning suurendanud ühiskonna ja kohtunike vahelisi pingeid. Konstitutsioonikohus ei vaadanud mööda pingelisest sotsiaalsest ja poliitilisest kliimast kui ka sellest, et täitevvoim ja seadusandlik võim olid pidanud kohtunike palku liiga kõrgeks. EIK leidis, et konstitutsioonikohtu argumendid ei tundunud olevad ebamõistlikud ega vähe põhjendatud. Seega konstitutsioonikohus oli jälginud üldistes huvides olevat legitiimset eesmärki.

Mitte miski toimikus ei võimaldanud asuda seisukohale, et vaidlustatud meede seadis ohtu kohtunike (sealhulgas kaebajate) võime täita oma kohtufunktsioone sõltumatult ja erapooletult või, et see oli ohustanud nende elatist. Lisaks oli valitsuse esitatud andmetel (mida kaebajad ei vaidlustanud) vaatamata korrutusteguri vähenemisele kohtunike keskmist kuupalka kõnealusel perioodil (2011-2014) peaaegu igal aastal tõstetud ning isegi võrreldes 2010. aastaga.

Eeltoodud tulenevast ei tuvastanud EIK protokoll nr 1 artikkel 1 rikkumist.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

22. juuni 2023

Lahend taotluste 23851/20 ja 24360/20 kohta - diskrimineerimiskeeld

X ja teised vs. lirimaa

Artikkel 14

Asjaolud

Kaasuse asjaolud käsitlevad reeglit, mille kohaselt saab lirimaal lapsetoetust maksta ainult taotlejatele, kes elavad riigis seaduslikult.

EIK-sse pöördudes leiavad kaebajad, et selline lapsetoetuste poliitika on diskrimineeriv.

EIK seisukohad

Artikkel 8

EIK lükkas tagasi argumendi, mille kohaselt tuleks lapsetoetuse saamise õigust käsitleda artikli 8 kohaldamisalas, kuna see on seotud pereeluga, vastavalt oma hiljutisele kohtupraktikale.

Artikkel 14 koostoimes protokoll nr 1 artikliga 1

EIK märkis, et kuna lirimaa ülemkohtu otsusest nähtub selgelt, et lapsetoetust on õigus saada ainult lapsevanemal/eeskostjal, ei olnud lastest kaebajatel käesolevas asjas varalist huvi ning seetõttu puudus neil õigus nõude esitamiseks.

EIK kordas, et artikli 14 alusel diskrimineerimise hindamisel on oluline võrrelda kaebajaid sarnases olukorras olevate isikutega ning tõstis esile lirimaa ülemkohtu üksikasjalikku hinnangut võrreldavuse küsimustes. See viitas sotsiaalkindlustussüsteemide põhiolemuselt rahvuslikule iseloomule, kuna rahvusvahelisel tasandil on aktsepteeritud, et riigid võivad piirata elanike õigusi ja lisaks võivad riigid kontrollida oma territooriumile sisenemist. lirimaal oli lapsetoetus kättesaadav kõikidele elanike kategooriatele. EIK leidis, et kaebajad ei olnud lapsetoetuse esmakordsel taotlemisel võrreldavas olukorras inimestega, kellel oli juba elukoht lirimaa. Seetõttu leidis EIK, et käesoleva juhtumi asjaoludel ei esinenud erinevat kohtlemist ning EIÕK rikkumist ei ole.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)